

խաղն տեղւոյն շինութեանը ձեռք զարկին: Արդէն շրջաբերականներ կը խրկուին ամեն այն վարպետներուն, որ լոնտրայի արուեստահանդէսին մէջ գտնուեցան:

— Լոնտրայի վարպետները պատգամաւորաց ընտրութեան պատճառաւ իւրանտա-յի Սթըս-Սայլ-Պրիմքսթըքին մէջ խռովութիւն և արկուն հեղուծիւն ըլլալով, կառավարութեան ըրած քրն-նութիւններէն հասկցուեցաւ, որ իւր ռովութեան առաջնորդները երկու հը-ռովմէական քահանաներ են եղեր Պրքք և Քիւն անուն, որոնք ժողու-վարդը սրբուրդ են աղմուկ հանելու և տերութեան զօրացը վրայ յարձա-կելու: Երկու քահանաները դատաս-տանի քաշուեցան:

— Պ. Տօնգլին գաղղիացին, որ իր օգային ճանապարհորդութիւններ-ը իր նշանաւոր եղած է, և սովորա-բար ձիւռ, էշու, ջայլեման (տէվէ գու-շու) և ուրիշ կենդանիներու վրայ նըս-տած օգապարիկով վեր կ'ելէ, այս օ-րերս լոնտրայի մէջ դատաստանի քաշ-ուեցաւ իր կնոջ հետ:

Կենդանեաց դէմ խտուծիւն ու-անդթութիւն ընելը արգիւիշու համար սահմանուած թագաւորական ընկե-րութեան քարտուղարը Պ. Թովմա-հրաման ուղեց Պրքք դատաւորէն որ Տօնգլին ու կնիւր պարտաւորին պա-տասխան տալու իրենց ըրած անդթու-թեանը համար, որով ձի մը կախեր է-ին իրենց օգապարիկին ու բռնի օղն 'ի վեր հաներ էին: Պ. Տօնգլին կնիւր ձիուն նուազ հեծեր էր երբոր կենդա-նին օղին մէջ կախուած կը կենար:

Հեծնողին ծանրութիւնը և զանի կախելու համար պարաններուն կապե-րը բաւական էին անդթութեան յան-ցանքը սպառնացանելու: Ինկերութե-անդամներէն մէկը և ձիադարման վի-րաբայ մը, որ ակամաօք եղբոր էրն այս գործողութիւններուն, կը վկայէ, որ խեղճ կենդանին շատ նեղութիւն քաշէր է:

Այս վկայութիւններուն նայելով, Պրքք դատաւորը հրաման ըրեր է, որ Պ. Տօնգլին ու կնիւր դատաս-տանի քաշուին:

Դժբաղդաբար մինչեւ որ այս հը-րամանը առնուեր է նէ, նոյն օրը Պ. Տօնգլին կնիւր ցուլի մը վրայ նըս-տած նորէն օգապարիկով վեր ելեր է լոնտրայի Քրէմըն-Կարտըն ըսուած պարտեզին մէջ: Լոնտրայի լրագիրներէն մէկ քանին ցաւելով կը պատմեն, որ խեղճ ցուլը վեր ելած աստեղը ոտվնե-րը երեքցուցեր ու շատ ալ պոռացեր է, ուսկից կ'երեւի որ անդթութեան յանցանքը աւելի սիրտի ծանրելայ Պ. Տօնգլինին և կնոջ վրայ:

— Ի հաստատեն, իրուսիայէն և Պարսկաստանէն եկած լուրերուն նա-յելով, Լոնտրայի առողջապահութեան ժողովը կառավարութեան առաջար-կեց, որ երկու բժիշկ որոշուին՝ քու-նա հիւանդութիւնը Լոնտրայի շին-նելու համար հնարաւոր եղած զգու-շութեան միջոցները մտածելու:

ԱՄՍՏՐԻԱ: Աւստրիական Շէնգլայի մէջ այս օրերս նոր հնարուած տեսակ մը թաշկինակներ տարածուեր է մաքսա-նենգութեամբ մտած, որ անգամ մը լուացուելէն ետեւ գոյններին կը կու-սընցեն ու վրանին ապտտամբութեան յայտարարութիւններ և յեղափոխական գրգռեցուցիչ գրուածներ երեւան կ'ել-լեն եղեր:

Աւստրիայ տերութիւնը Շէնգլայի տեսչութեան հրաման խրկեց, որ այն թաշկինակները ուշադրութեամբ փն-տուուին:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ: Վարչապետ մէջ քօչեա-հիւանդութիւն այս անգամ սկսած ժամա-նակը, հրէից ռաբբիններ ժողովք ընե-լով՝ Ի հաստատեն մէջ գտնուող բոլոր իսրայէլացի կղերին շրջաբերական հա-նեցին, որ քանի այս անտու-տեւէ, ծո-մապահութեան և շաբաթը պահելու վրայ շատ խտուծիւն չընեն: Ստո-նաւորապէս չի պահանջեն ժողովուր-դէն որ շաբաթ օրերը ուտելիքին առջի օրու ընէ եփեն, մանաւանդ նոյն օրը եփեն և չի պաղած ջերմ ուտեն:

ԻՏԱԼԻԱ: Հռովմ 4 սեպտեմբեր, պապական նոր բանակը կ'երեւի որ այս խեղճ երկրին վեճակը աւելի գեղցնե-լու պատճառ կ'ըլլայ քան թէ բարե-կարգելու: Իսթաթընի մէջ Պապին գործակալներուն ձեռք ժողովուած զօրքերը, որ բարեկաշտ և ջերմեանդ մարդիկ պէտք է ըլլան, ամենքն ալ վերջին աստիճանի անշահ և չարագործ մարդիկ են: Երբ Չիլիթա-Վէքիա հասնելուն պէս՝ ձգեցին լեռները փախան ու հիմա Հռովմ Չիլիթա-Վէքիա գացող եկող կառքերն ու ծա-ճանապարհորդները կը կողպուեն: Վերջապէս պապական կառավարութե-ան զաւարտութիւն ընելու կոչուած մար-դիկը Չիլիթա-Վէքիա և Քորնէ-թօ քաղաքներէն ժողովուած քիչ մը տուրքերն ալ ձեռքէն յափշտակելու ելեր են:

ԻՍԼԱՄ ԼՈՒԻՐԻ

Լոնտրայ հինգ շաբաթի՝ Պապատի-ընդհանուր կառավարիչ մեծապատիւ Սէհմէտ Մէլի փաշան տերութեան թափ չողգեսաւով ձամբայ ելաւ Սա-սն երթալու, ուսկից իւր ձամբան շարունակելով Պապատի պիտի երթայ: Ի. Գրան նախարարներէն և բարձ-րաստիճան պաշտօնակալներէն շատերը յիշեալ չողգեսաւը գացին մեծապա-տիւ փաշային բարի ճանապարհ մաղ-թելու համար:

— Երբ օրը Սէհմէտ Շէրիֆ փաշան ինչի՞ չողգեսաւով մայրաքաղա-քէս մեկնեցաւ Լոնտրայ երթալու, ուր քանի մը ամիս պիտի կենայ Ի. Գրան հրամանով:

— Սարսնիայի թագաւորը Ս. Գրան-րենտիսի և Ս. Գաբարու կարգին նը-շանը ընծայեց արտաքին գործոց պաշ-տօնատան նախկին քարտուղար Լ. մին-էֆէնտիին:

— Օսմանեան կայսերութեան և Պարսկաստանի սահմանները որոշելու գործը լըմցած ըլլալով, այս նպատա-կաւ սահմանուած յանձնարարական ժո-ղովը անդամները ձամբայ ելեր են իրասանդուպոլիս դառնալու:

— Փողոցներու մաքրութիւնը հա-սարակաց առողջութեան առաջին պատ-ճառներէն մէկն ըլլալով, բերկրութե-ան կը տեսնանք տեսչութեան նոր կարգադրութիւնը, որով ամեն մարդ պարտաւորեալ է իւր տանը առջեւը մաքրու պահելու: Այս մասին գու-վութեան արժանի է Պէօղլուի տես-չութեան ոստիկան Դիսիպ փաշային ցուցած ջանքը: Փափաքել է, որ այս կարգադրութիւնը ամեն տեղ ա-մենայն ճշգրտութեամբ 'ի գործ դրուի, մանաւանդ ձմեռը, որ անձրեւները սկսելուն պէս մայրաքաղաքի մէկ քա-նի կողմերը մանաւանդ Վալթիոյ և Պէօղլուի փողոցներուն սոսկալի ցեխը (չամուր) երթելու կողմերուն մեծ դժ-ուարութիւն և շատ անգամ ալ վնաս կը պատճառեն:

— Այս օրերս տեսչութիւնը դրա-մանեղներու խումբ մը ձեռք ձգեց, որոնք 100 նոց և 50 նոց թղթադրամ, 100 նոց և 50 նոց ոսկի, 20 նոց ար-ծաթ և թալէս կը շինեն եղեր: Այս

դրամանեղներուն որք Տօնապ Տէրէ-սիի կողմերը անգղիական հպատակի մը տունն էր, որն որ Եսիպ փաշան ան-ձամբ կոխեց և դրամանեղութեան վերաբերեալ մէկ քանի գործիք ալ գտ-նելով՝ իսկոյն բռնեց անգղիացին Կոս-տանդուպոլիս խրկեց, որ քննուի:

— Լոնտրայ խաղաղ ամսոյ մէջ Քեա-հատիսի կողմերը հովիւ մը սպան-նուեր էր խրուածի մը ձեռքով: Սա-րգասանը փախած և երեսը պահած ըլլալով չէին կրցեր բռնել: Լոնտրայ երկու շաբաթի յիշեալ չարագործը Քեա-հատիսի բռնուեր է:

— Վէքսանդրիա (Իսկէնտերուն) քաղաքէն օգոստոս 16/28 թուով կը գը-րեն տեղւոյս գաղղիական յա-րազիրն:

— Լահաւսիկ բազմախումբ ինքնա-կալին բարերարութեան մէկ նոր ա-պացոյցը, որ նահանգիս ընդհանուր կառավարիչ Սէհմէտ փաշային մար-դասիրական դիտաւորութիւնները իւր կայսերական բարձր հաճութեամբը իրախուսելուն արգիւնէր է:

— Բաղաբիս շրջակայ դաշտերուն մէջ գտնուած ձահիճները չորցնելու համար դարնան ժամանակ 'ի գործ դրուած աշխատութիւնները կատար-ւելէն ետեւ, օգր բոլորովին մաքրուե-ցաւ: Այն վնասակար ցօղերը, որ առ-տու իրիկուն առատութեամբ կ'իջնա-յին անձրեւի պէս, հիմա գաղարե-ցան: Սէհմէտը, որ ամառուան մէջ այս երկրին գլխաւոր պատուհան էին, այս տարի չի տեսնուեցան:

Ճահիճներու երեսէ պատճառեալ սովորական հիւանդութիւնները գը-րելէ իսպառ անհետացան: Սոյն քանի մը պարբերական տեսչի դիպ-ւածներ պատահեցան գէշ ուտելիք-ներէ պատճառաւ: Այն վտանգաւոր տեսչերը, որ ուրիշ տարիներ այնչափ կատարած կ'ընէին, այս տարի չի տես-նուեցան:

Այս աղէկութիւնները մէկէն 'ի մէկ այս տարի չէին յուսար: Ինու-թիւնն ամեն ձիւրքերը տուեր է այս պատուական երկրներուն, բայց դա-րերը զանազան ազդակներու որջ և մահ-ւան գուր դարձուցեր էին:

— Թէ որ հիմա ուղուի այն չորաց-եալ դաշտերը մշակել ու տնկել, եր-կու կերպով օգուտ կ'ընայ քաղուել: Երբ լեռնան սաստիք տաքը, որ ամա-ռը դաշտին վրայ կը զարնէ, կը չափա-ւորի: Երկրորդ՝ տնկուելը բոյսերը անգաղար օգին մէջ գտնուած ամխա-յին թթու ծծելով, շարունակ թթու-ւածին կաղ դուրս կուտան, որով օ-գին կենսական զօրութիւնը կ'աւելնայ: Լոնտրայի կայսերական բարերա-րութիւնը կատարեալ կերպով կրնայ վայելել Վէքսանդրիա (Վաքէնտերուն) քաղաքը իր արդէն ունեցած աշխար-հագրական գեղեցիկ դիրքով՝ միանգա-մայն զուարճալի և հաճոյական քաղաք մը կ'ըլլայ, ուր ոչ միայն առեւտուրի զգալի մարդիկ, այլ և զուարճալի եր-կիրներ տեսնելու փափաք ունեցողներ:

— Սեպտեմբեր 4/16 թուով Աքիա նուապոլիսէն կը գրեն, թէ Ուղուճա-Օլայի տնտեսական սկիւղ մտնեցած ըլլալով, նահանգին կառավարիչ Սէ-հմէտ փաշան հինգ խումբ ձիաւոր զօրք և քանի մը խումբ ալ տեսչուէ զին-ւորներ հաներ է ձամբաները պահպա-նելու, և ապրանք տանող բազմաթիւ կարաւաններուն և ճանապարհորդնե-րուն ապահովութեան հսկելու: Տեղ տեղ ալ պահակներ դրեր է այս նպա-տակաւ: Ուստի կը յուսացուի, որ այս տարի յիշեալ տնտեսական խաղաղու-թեամբ և ապահովութեամբ պիտի կատարուի:

Երբէն Փիլիպէի տեղակալ փաշան տնտեսական գնաց:

Լոնտրայի Սոմէր և Թարա-գա-բուլու աւազակապետները, որ անց-եալները Սիլվիէն դարձող ուխտաւոր-ներուն կարաւանը զարկին կողպուեցին և բոլոր այն կողմի ճանապարհորդնե-րուն սիրտը ահու գողի մէջ ձգած են, մեծ փութով կը փնտուռին:

— Գարդանէլէն կը գրեն, թէ Սէ-հիպէ ըսուած նոր ամրոցին շինութիւնը մեծ փութով առաջ կը տարուի, տե-ղւոյն կառավարչին և Իրուսիայի Պ. Վան անուն ճարտարապետին գործա-կցութեամբ:

— Լոնտրայ ուրբաթ (օգոստոս 29) օգոստոսի 16-ին խաղաղ շինարարիս-կէլիսի կողմերը պարտուել ատենը աղ-քատ հայազգի մը կը տեսնէ, որ եր-կար ժամանակէ 'ի վեր աչքի ցաւ ու-նի եղեր: Կանչել կուտայ խեղճ մար-դը ու բարեսրտութեամբ անոր աչա-ցալին վրայ զանազան հարցմունքներ ընելէ ետեւ կը բարեհաճի 600 զու-ռու շնորհելու որ աչքը դարմանել տայ: Երբ երբոր առատագութեամբ կայս-րը հօգը կ'երթայ, դարձեալ կանչել կուտայ հայազգին ու կրկին և կրկին հարցու փորձ ընելէ ետեւ հրաման կ'ը-նէ բժշկապետին, որ անոր աչքի ցաւ-ւին դարման տանի: Լոնտրայի կայսերական հայազգին կ'ըսէ, թէ իր աչքին բժշ-կութեանը համար ինքը նոր գտնուած պայման կ'ուղէ երթալ, բայց Խորաթի թուղթ չունենալուն չի կրնար անցա-գիր (թէգրէր) առնել ու երթալ: Այս խօսքին վրայ առատագութեամբ Լոն-տրայի զանազան հարկէ ազատ կ'ընէ և 100 զուռու ալ ամսական թոշակ կը կապէ անոր:

— Հանգուցեալ Պիլիպէի Գոլոս աղայի մեծ որդին արժանապարգ Գա-կոբիկ աղան, որ իր աղին բնաւորու-թեամբ և նշանաւոր հանձնարող զինքը ճանչցողներուն ամենուն սիրելի եղած էր, երկար հիւանդութենէ ետեւ է-րէկուան օրը անմիջեալ սուգի մէջ ձգեց ընտանիքն ու բարեկամները: Ծաղկահասակ հանգուցելոյն յուզա-րկաւորութիւնը այսօր փառաւոր հան-գիսիւ կատարուեցաւ:

— Երբ Գոլոսի Գ. Խաչատուր Պար-տիզականանը, որ քանի մը տարիէ 'ի վեր Փարիզ կը գտնուէր, անցեալ շաբ-թու մայրաքաղաքս հասաւ Վաղղիա-կան Լ. Խիպիս շողեկաւով:

— 1793 տարուան Վաղղիոյ տարե-գրութեանց մէջ հռչակաւոր եղող Ու-պէսիէնի ցեղը ներկայացնող վերջի անձը՝ Իսիտոր Դիւսթէն Ուպէսիէն յունիս ամսոյն մէջ մեռաւ: Դիւսթի Սանթիակ քաղաքին մէջ, ուր անանձ-նացեր էր եօթը տարուէն 'ի վեր:

— Լոնտրայի Փարիզի մէջ ցուա-կապ չունեցող շուկները հալածելու և սպաննելու հրաման ըլլալով, տեսչու-թեան զինուոր մը շուկ մը կ'սպաննէ: Կենդանիին արիւնը զինուորին ձեռ-քին վրայ ցատկելով, ուր պղտի վէք մը ունի եղեր, արիւնը վէքին կը բըլ-չի, բայց զինուորը ուշադրութիւն չը-ներ: Ե վէքը քանի մը օրէն կը գոց-ուի: Այս օրերս զինուորին վրայ սու-կայի կատարութիւն եկեր է և քանի մը աւուր մէջ չարաչար տանջալով մեռեր է: Խեղճ գեռ երիտասարդ է և չորս զուակ ունի եղեր:

— Լոնտրայ ամսոյ վերջին մէկ շա-բաթուան մէջ լոնտրայէն 5478 հո-խա արծաթ և 4092 հոխա ոսկի գուր-եւեր է: Այս վերջինը Պէլքիա և Համպուրի խրկուեր է:

— Վաղղիական Լաւալիքը՝ Փա-րիզի մէջ հրատարակուած գլխաւոր լը-րագիրներուն ամեն մէկուն զննեցած բաժանորդներուն թուոյն վրայ հե-տեւեալ հաշիւը կուտայ:

Բոնափրի-սիւնի	23,000
Սիւնի	19,500
Իւնի	19,500

Բարձր	14.000
Տեղա	10.500
Բեյ	9.500
Լաւարձ	8.000
Լաւարձ Լաւարձ	6.500
Լաւարձ Լաւարձ	5.500
Լաւարձ Լաւարձ	5.000
Լաւարձ Լաւարձ	4.000
Լաւարձ Լաւարձ	3.500
Լաւարձ Լաւարձ	2.800
Լաւարձ Լաւարձ	2.200

— Երբ որդիներն մէջ ընթերցասիրութեան ակտիւ շարժումներով ուսումնական կրթութիւնը հասարակաց ընտելութեան և վստահութեան այս օրերը նորահաստատ ընկերութեան մը ձեռքով մեր ազգին մէջ ալ տեսնուած ժամանակը, (տես Ստեփան 32-րդ թերթը) ընթերցասիրաց ընկերութիւնը, կարծեմ անօգուտ չըլլար հետեւեալ գեղեցիկ օրինակը մեր բարեգործ հասարակութեան աշխարհը և զինքը, հասկնալով հասարակութեան այս գոյնը նպատակին հասնելու ամենագոյն կարողութեամբ միջոցները որչափ պարզ ու դիւրին են թէ որ կամք և յարատեւութիւն ըլլայ:

Մեր ընտանիքներն մէջ «արհեստագործաց ուսումնարան» առնուած տներ կան, որոց մէջ մասնաւորապէս մը, լրագրող կարգաւոր սեւեռեալ մը և ուսման սրահներ կը գործունակին, ուր շաբաթը քանի մը անգամ գրականութեան և գիտութեան գրքեր կը տրուին: Բայց այս բարութիւնները վայելելու համար պէտք է տարեկան վարձք մը վճարել, որ այն հաստատութեան ծախքերն հոգացուին: Այս վարձքը, թէպէտ քիչ բան մըն է, բայց շատ գործաւորներու կողմէն թիւնդ չի հասնիր զանկէալ վճարելու: Բարեկամ գործաւորներն ու մանք այս վիճակին մէջ ըլլալով, բայց փափաքելով, որ իրենց ձեռնհաս ընկերներուն պէս իրենք ալ այս կրթութեան բարեգործ մասնակց ըլլան, ժողով մը ըրին մեղերին, ու ստորագրութիւն ընելով, լրագրող մը բաժանորդ գործելու բաւական գումար մը ձարեցին:

Բաղարին հարուստներն ուսման այս բանը լսելով, ուզեցին անոր յաջողութեանը աշխատիլ: Ուստի մէկ կողմէն իրենց եղբայրներու ձեռքն տուած թէմքը, միւս կողմէն ընկերութեան բաժանորդ գործող գործաւորներուն թիւը աւելնալով, ընկերութիւնը քիչ ժամանակի մէջ կարող եղաւ ուրիշ լրագրողներ և միջնակ գրքեր գնելու, անանկ որ երկու տարուան մէջ ընդարձակ վերահասարակութեան սրահ մը և 500 հատորէն աւելի օգտակար գրքերու մատենադարան մը կազմեց: Երբեք մեծ բան էր ասիկա, բայց ասով չի լըմնցաւ: Ընկերութեան անգամ եղող գործաւորներէն շատերը կանոնաւոր կերպով կարդալ, գրել և հաշիւ չէին գիտեր: Երբեք իրենց անգամ ընկերներէն խնայելով օրինաւոր ըլլալով ընդունելու եղաւ ու երան դպրոց մը բացին, ուր կարդալ, գրել և հաշիւ կը սորվեցնէին: Այս դպրոցը թէ տղայ և թէ չափահասներու համար ըլլալով, շատ մը լեցուեցաւ, ու սկսան մեծ ու պղծ տիկ եռանդով աշխատելու: Ըստնկ յարատեւութեանը քիչ ժամանակի մէջ շատ արդիւնք տեսնուեցաւ:

Սակայն ասով ալ գոհ չեղան: Ընկերութիւնը չընկալ տեղերն ալ աւանկ կարգաւոր և ուսման սրահներ հիմնեց: Երբեք մեծ գործաւորներ կար, որոնց մէջ բանուորները մեծ մասամբ տղայք էին, և որովհետեւ տեղութիւնը օրէնք հաստատած է, որ տղայք տասը ժամէն աւելի չաշխատին, ընկերութիւնը ուզեց, որ անոնց ու-

նեցած քանի մը պարագայ ժամերը, որ փողոցներուն մէջ թափառելով ու խաղալով կը վատնէին, ուսման և ընթերցանութեամբ արդիւնաւոր ու օգտակար ըլլան: Ընկերութեան եկամուտը քիչ, վերահասարակութեան սրահներն ու դպրոցը աշակերտներով ու ընթերցասիրներով լեցուեց, բայց չի յուսա հատեցան: Այս նոր սրահ մըն ալ վարձեցին ու երկրորդ դպրոց մըն ալ բացին: Այս նոր ծախքերուն հասնելու համար որոշեցին, որ ընկերութեան իւրաքանչիւր անդամները շաբաթը մէկ քէնի (իւր 18 փարայ) վճարեն: Այս տկար գումարը բաւական եղաւ դպրոցները, վերահասարակութեան սրահներ և մատենադարաններ բանալու, գործաւորներուն և անոնց տղայք: Երբեք դպրոցներուն մէկուն մէջ միայն կարդալ ու գրել կը սորվեցնէին, միւսին մէջ թուաբանութիւն, գրահաշիւ և երկրաչափութիւն: Սէկ ամսուան մէջ աշակերտներէն շատերը կարդալ ու գրել կը սորվին: Գաստառութիւն իրիկունները կ'ըլլայ, որպէս զի գործաւորներն իրենց ցորեկուան աշխատութեանն ազատ ըլլալով, կարենան այն գրքերը մօտիկ ընել ու աշխատիլ:

Այսինքն ևս հասարակաց արդիւնքներն և միաբանութիւնը մտաց արդիւնքները: Ընկերութեան ընկերութիւն մը, չեն չին գրամագիտով, կարող եղաւ քիչ ժամանակի մէջ ուսումնական և գրականութեան մատենադարան մը, վերահասարակութեան սրահ մը և երկու դպրոց հաստատելու:

Այս տարի՝ Բաղարին մօտ Լեւոն քաղաքի գործաւորներն ալ ժողով մը ընելով ասանկ ընկերութիւն մը կազմեց ուղեցին: Պիւր անունը քաղաքացիական գործաւոր մըն ալ ժողովին մէջ գտնուելով՝ ատենաբանութիւն մը ըրաւ, որն որ հետեւեալ նշանաւոր խօսքերով կը վերջացնէ:

«Վեր հանեցեք ինքնիշխան, և անոնք որ բաղը ձեռք մը գրած է ձեզի, ձեռքերն կ'երկնեն: Զեր սեփական ձեռքերուն վրայ գրեք յոյսերնիւ: Զեր օրինութիւն ընդունելու պակաս չեն ըլլար: Ահա ասանկ ընելու քաղաքացիական գործաւորները: Ասանկով յաջողեցան և սկսան գործել իրենց անհատական: Գործաւոր Լեւոն, միջոցներով, շաբաթը մէկ քէնիով հրաշքեր կ'ըսէ: Գործաւոր մէկ երկու հարիւր ընկերութեան, ուր ինչ որ կը սորվեն, կը քննեն ու կ'ընեն: Երբեք միջոցն որ չի հասնողները չեն հաւատարմութիւն խորհրդը դաժնելու: Իրենց օրինակը, որովհետեւ Արարիչը մէկ իմացական կարողութիւններ տուած է, որ զոչ նոյն գործածենք, ինչպէս որ ազատ մարդը կը վայելէ:»

— Ճարտար մեքենայ մը: Լեւոնները Լեւ քաղաքի արուեստից հանգիստի ներկայ եղող օտարականաց բաղնութեանը հետաքրքրութիւն ինքն մը եղեր էր: Զարտար ձեռագործ մը որ հանգիստի գրուած է եղեր. ասիկա նորահասարակութեան մըն է, որ շատ կողմանէ կ'ըսեն Սթրաք պուրկի ատենադարձական ժամացուցէն աւելի վեր համարուի: Այս Զարտար ձեռագործին ալ պատմութիւնը ոչինչ ընդհատ հետաքրքրական ու խելք սորվելու բան մի է:

Տեղաւոր անունով վաթսիամեայ բարեմիտ գեղացի քահանայ մը, ասկէց տասը տարի մը առաջ իր ժամացուցը քանի մը օրու ընէ ի վեր կեցած ըլլալով, միտքը կը դնէ որ փոխանակ արուեստաւորի ցուցնելու ինքն իր ձեռքովը քան և ուրէն չտիկէ: Բաղարին ետքը լաւ մը կը սորվի մեքենային շէնքին կազմութիւնը ինչպէս ըլլալը, որով և կը թափանցէ թէ իր այն ժամացուցին շէնքը շատ անհարթ ու պակասաւոր է. ուստի միտքը կը դնէ որ ինքը բոլորովին իր քովէն ուրիշ նոր ժամացուց մը շէնէ. բայց գիտնալով է որ այս գեղացի քահանայն ոչ ժամացուցագործութիւն սորված էր, և ոչ ալ շէնելը երբեք տեսնէր: Իր բնատուր

հանձարը ու անդրադարձող միտքը անհուն անհիմն զգայնակէ զգայնակ անաշխարհեցին իրեն այսպիսի ձեռագործ մը գործը հանելու, որ յետոսի արուեստից հանգիստին մէջ մասնաւոր գովեստի արժանի եղաւ ու շատ պատիւ ըրաւ Տեղաւորի հանձարին ու կիրթ ակտիւացը. իսկ քինը 10.000 ֆրանքի հանեցին: Հիմա համառօտիւ մը մենք այս գործիքը ստորագրենք:

Տեղաւորի ժամացուցը 18 ցուցակ ունի, 59 սլաք կամ ասեղ, ու 109 անիւ: Այն ցուցակը մանրեկրորդները կը ցուցնէ: Բ. Ա. շաբաթի մէջ 12 այլ և այլ գլխաւոր քաղաքներու մի և նոյն ժամանակ ժամը քանին և որչափ վայրկեան անցած կամ մնացած ըլլալը կ'իմացունէ: Գ. Կը ցուցնէ ճշմարիտ ժամանակը, այսինքն աստղական օրը: Դ. Շաբթուան օրերը: Ե. Ամսուան քանին ըլլալը. բայց որովհետեւ ամեն ամսուն օրերը հաւասար չեն հասար 28 էն ինչուան 31 օր ունեցող ամիս կայ, ա. նոր համար ըստ իրենց մեծ արեւիք պիտի ըլլար ասիկայ ժամացուցի պէս գործիքը մը կանոնաւոր ընթացիցը: Տեղաւոր անոր ալ ձարը գտած է. որ անիւն որ 31 օրու ընէ պակաս է՝ ցուցակը ինքնիշխան աւելորդ թիւերուն վրայէն կը յտաքէ, ուստի թէ որ ամիս արդ քանի 28 օր է (ինչպէս փետրուար ամիսը) ամսոյն 28 երրորդ օրը անցնելուն պէս ասեղը կը ցտաքէ ու կ'անցնէ 29, 30 ու 31 թիւերուն վրայէն ու 1 թիւոյն վրայ կը հանգչի. որ է մարտ ամսոյն առաջին օրը: Զ. Օրը փափաքին նշանները ու տարուան տասնութիւն ամիսները կը ցուցնէ: Է. Կը ցուցնէ Հռոմայեցու ընդհիլտիւն տուած 15 տարուան շրջանը: Ը. Արեւու շրջաբերութիւնը որ 28 տարուան շրջան մըն է: մի և նոյն ատեն կը ցուցնէ նաև կիրակաբերները. և այն պէս շինած է որ 400 տարին հեղ մը հանգիստի կ'ընդհատուի: Գ. Կը ցուցնէ տուրքութեանն ալ ինքնիշխան գործիքին վրայ կը կանոնաւորէ: Թ. Վերագրեւորները կը ցուցնէ: Ժ. Առանձին ամսօրեայ ընթացքը, փոփոխութիւններն, ու լուսնային ու արեւային տարիներուն բաղդատութիւնը: ԺԲ. Ինչ գլխաւոր թուականներ կը ցուցնէ որ են Աշխարհի ստեղծումը, Գ. Զեյնիքի զիպուածը, Հռոմայ շինութիւնը, Ողիմպիականներուն թուականը, Զուլեան շրջանը, Երազմասարայ թուականը, Գրիգորեան տօմարին նորոգութիւնը, ու Տաշկայ տարին կամ Հիւնրէթը, — Ստաւրոպոլ Լանիւր տաւր տարին մէյմը կը հորով (որ է ըսել տարուան մէջ մէկ անգամ մը միայն շրջան մը կ'ընէ) ու կը ցուցնէ միութիւնները: Բ. Հարիւր տարին մէյմը կը հորով ու կը ցուցնէ տասնաւորները: Գ. Հազար տարին մէյմը՝ հարիւրաւորները: Դ. 10 հազար տարին հեղ մը՝ հազարաւորները: ԺԳ. արեւուն ամեն օր երբ ելլելը կը ցուցնէ: ԺԴ. արեւուն գիշերը գիշերահաւասարներն ու արեւակայքը: ԺԵ. արեւուն երբ մանելը: ԺԶ. շաբաթական տօները: ԺԷ. արեւուն ու լուսնի խաւարմունքները: ԺԸ. որ և վերջին. ամենայն մարդակայ ու լուսնի շրջանը միանգամայն կը ցուցնէ:

Հիմա մեր ընթերցողը այսչափ բան մէկ ժամացուցի մը վրայ լսելով շատ մը զարմանալէն ետեւ ո՞րքա պիտի ըսնի ինչ անհաւանք բան պիտի ըլլայ գործիքը. սակայն կարծեմ աւելի դուրմանին կ'աւելնայ երբ լսեն որ Տեղաւորի ժամացուցին բոլոր մանրեքութիւններն մեթոդներ մէթոդներ մը աւելի չէ:

Բաղարին: — Վերջին անգամ սրբուհի մը: Լեւրագիրն 31 թուոյն մէջ Ստրանկան աղանդաւորներուն վրայ խօսած ժա-

մանա կնիս հասկցուցեր էինք թէ Բնչէն վերջին անգամ սրբուհի մը: Օգոստոս 28 թուականով Տեղաւոր — Նիս — լրագրողը այս աղանդաւորներուն վրայ հետաքրքրական պատմութիւն մը կ'ընէ, ուսկից կ'ընենք աւելի ազգի հասկնալ անոնց ինչ գաղափարներու և վիճակի տէր ըլլալը:

Շուշան անուն սրբուհի մը իր երկը Ռիչարտ Տըքքէզ անուն գաղափարներէն քաշեց, ամբաստանելով որ իր վիզը կարելի ուղեղ էր:

Պ. Երազմասար (գաղափար) հարցուց. Բնչէն ձեռք գծողութեան պատճառը: Երազմասար, — պատճառը սա է որ ես վերջին անգամ — սրբուհի չեմ ուղեղ: (բարձր ծիծաղ): Երազմասար շարունակեց: Սիկոյ (կինը ցուցնելով) անցեալ օր ինձի ըսաւ թէ «միջնակ որ վերջին աւուրց տուր» բերուն եկեղեցին չի մկրտուիս հոգաւոր փրկութիւն չի կայ: Ես ալ ըսի «որ եթէ դուն չի դադարիս դիւնեղացիներն այս բոլոր գոփային կ'ընենք: քիչ վրայք, բոլոր վիզը կը կտրեմ:» Հետեւեալ իրիկունը երբոր Վայլենտ բոտ ըսուած փողոցին վար կ'երթային քիչ մը օդ առնելու համար, յաղթաւ հասակ մէկը ինձի մօտեցաւ ու ըսաւ «բոլոր անունը Տըքքէզ չէ մի:» Ես ալ — այո, ըսի: Ես վրայ խնդրեց որ իրեն հետ երթանք քիչ մը դարեւոր խմենք, ես ալ հաճեցայ, թէպէտ ես սովորաբար ջուրով օղի կը խմեմ, վաղըն զի ես ամենեւին միայն չունիմ ոչ գինեհատ * (գիշտօրը) ըլլալու և ոչ սուրբ: Երբոր դարեւորներն խմեցինք զիս հրամայեց որ քիչ մ'ալ գէպի փար երթամ իրեն հետ: Երբեք մէկ բաց տեղ մը կ'ըսէ փողոցին մէջ, որուն համար ընկերս կ'ըսէր թէ Ժիւրաւարան է, որ թէպէտ կատու մը վազցնելու չափ անգամ ընդարձակութիւն չունէր: Այս տեղին մօտ անձ չիւնուած մը կար որն որ ես գործարան մը կարծեցի, քանի մը վայրկեան անոր դուռը կայնեցանք, մէկ մ'ալ յանկարծ երկու հուժկու մարդիկ եկան իս ներս քաշեցին, ուր զարմանալով տեսայ որ ինչ մը մարդիկ յարգէ անկողիններու վրայ կապուած էին, անանկ որ ոտք ձեռք չէին կրնար խաղցնել: «Տէր Լատուած, պոռագի, Բնչէն է ա. արեւօք սա բան է. արեւօք յիմարանց է. ես մէկուն մը միջնակ չունիմ. ես խենդ չեմ, իս հոս Բնչու բերին:» Օ. Իս բանի մեքենայցիներն ու պարտաւորեցին, որ այն յարգէ անկողիններուն մէկուն վրայ պառկիմ: Հանգերձներս ըսկէս առին տարին. և միւս առաւօտուն երբոր ելլել կ'ուղեցի, պատուիրեցին որ չեղեմ, միջնակ որ բոխիլը գայ զիս տեսնէ. երբոր բոխիլը եկաւ, երազմասարը, հետախօսեցաւ ու յետոյ ըսաւ. թէ որ ես խենդ եմ նէ աւ մարդն ալ խենդ է. այսու ամենայնիւ վաղ առաւօտ մէկ մ'ալ կը նայիմ: Սիւս առաւօտուն երբոր իս տեսաւ՝ հրաման ըրաւ որ զիս թող տան: Ես վրայ կ'իմն հոս եկաւ զիս ամբաստանեց. Թէպէտ 34 տարի է, որ անոր հետ ամուսնացած եմ ու 12 զաւակ ունեցայ և այնքան ժամանակ կ'իմ մէջ գեղաւ աստուկ մը անգամ չեմ զարկեր:

Պ. Երազմասար. — Իրաւ է որ քեզի բնաւ չէ զարկած:

Երազմասար. — Այո, բայց թէ որ առաջուց զգուշութիւն չընէի ալ պիտի ծեծէր: Այն երջանկութիւնը որ ունեցաւ երեք ամիսի չափ վերջին — աւուրց — սուրբ եղած ժամանակը բնաւ ուրիշ անգամ մը ունեցած չէ:

Պ. Երազմասար. — Երբեք վերջին

* Գինեհատ կ'ըսուին Երազմասար մէջ այն անձինք, որ ամուսնուր ընկերութեան մը անդամ ըլլալով, ուր տեղէն գինի և ոգիկը ընդունեն չի խմելու:

առուրց սուրբերուն կրօնական մէկ վարժութիւնն է իրարու վեղ կարելը :
Բնաստանողը . — Չէ . տէր . ինք սպառնացաւ որ իմ վեղ կորէ , երբոր ես զինքը եկեղեցի տանել ուզեցի :

Բնաստանեալը ըսաւ . Կինս ինք վերջին առուրց սուրբերէն ըլլալով , Բիտման եղբորը (որ նաւաշէն մըն է և քարոզիչն) օգնութեամբը զիս հաւ մողեց , որ իրենց մէկ ժողովին գտնուիմ , բայց ես չուտով զիս գոհ ընելու չափ հասկցայ , որ Բիտման եղբայրն ու կինս չափազանց մտերմութեամբ իրարու հետ ծանօթացած էին , և այս բանը վերջին առուրց սուրբերէն ուրիշ տիկին մըն ալ բարեկամաբար ինծի գուրցեր էր : Ենչաճները երբոր կինս հիւանդացաւ , Բիտման և Հենքերէն եղբայրները տես եկան , և իրեն ըսին որ բժշկին խրկած այն սատանայական դեղերուն ամենն ալ նետէ , և սկսան աղօթք ըսելով կնոջս գլուխն սւ մարմինը եղով օծել , որ իսկայն անկողինէն դուրս ցաթկեց 7 փառք ամենաբարձրելոյն . առողջացայ , առողջացայ 7 պուռալով : Ես ալ իրենց ըսի թէ ինչո՞ւ համար ստիկայ առաջ չըրիք , որ ես արարապ տեղը ստակէ ելայ : Բիտման եղբայրը ըսաւ որ 7 փառք ամենաբարձրելոյն 7 պուռալ . և ես ալ անանկ պիտի ընէի , միայն թէ ինք խաղը շատ չափազանց ըրաւ ըսելով որ մենք սուրբքս՝ ամենքս մէկ տեղ հիւսիսային Լեւորիկայի մէջ Սիոն լեռանը վրայ պիտի միանայինք ու ամենակարողին հետ մէյմէկ պատահ հաց բանիր ուտէինք : Տեսնելով որ ասոնք ամեն ջիւղ մարդիկ են , լռեցի , ու կինս ալ ասոր վրայիս յիմարանոցը դնել տուաւ , ինչպէս որ հրաւանողը ըսի :

Պ . Երարոյէ . — Թէ որ ես խենդ չեմ նէ դուռն ալ չես , թէպէտ գրեխուդ եկածները բաւական էին քեզ խենդեցնելու : Եւ որոնք որ քեզ հոն կապել տուին պատասխանատու են ըրածնուն համար : Ուստի Պ . Տըբբէգը թող տուին որ երթայ :

— Գերապայծառ Հասունեանը անցեալ շաբաթ օրը գաղղիական լեռնի քառ շոգենաւով մայրաքաղաքէս ճամբայ ելաւ Հռովմ երթալու համար :

Հետեւեալ օրը (կիրակի) հռովմեականաց եկեղեցիներուն մէջ կնոջակ մը կարգացուեցաւ , որուն մէջ գեր . Հասունեանն իր Հռովմ երթալուն պատճառը հետեւեալ խօսքերով կը հասկնէ .

« Չեղի առ ժամ հեռանալու ատենին , սիրելի որդեակք , աս մեր հովուական թուղթովը ձեզիք քանի մը խօսք ուղղել մեր քաղաք պարբերէն մէկը կը սեպենք . որով կը փութանք ձեզի ծանուցանելու թէ աս տրամալց հայ ուղղափառ եկեղեցւոյս կերպ կերպ հարկաւորութեան կերպով Ս . Պետրոսի գերագոյն գահին առաջ անձամբ ներկայանալը պատշաճ գաւտեցանք , միանգամայն անոր անաշու զատաստանին Աստուածաւանդ իմանալութեամբ ու Հոգւոյն օրոյց օգնականութեամբ զնուաւ պատգամներուն սպասելով : Ուստի կը փութանք ուղղափառութեան փառաւոր անուամբը զարդարուած բոլոր հայազգի մեր հաւատալը սրտին մէջ առ հասարակ սուրբ հայ բերնին Ս . Գրիգոր Նուսեարցիին մեր ժառանգած ու անոր անարատութեանը համար մեր նախաբան այնչափ հաշտմանը քաջած ուղղափառ կաթողիկէ դաւանութեան սուրբ նախանձը ու մարդը հոգը բոլրբոցելու : »

Երոնք զրուցելէն ետեւ գեր . Հասունեանը քանի մը հոգեշահ խրատներ կուտայ իւր հոգեւոր որդւոցը , յորդորելով որ ևս աւելի հաստատուին Ս . Լ. Թուին (Հռովմ) եղած անայլալիք յարմանը ու անոր անսխալ պատգամներուն վրայ ապահով սրտիւ . . . Եւ ինչպէս հային նկատմունքներն ու հոգեկուրուստ նախապաշարմունքները մէկդի գնեն . . . որդեական հպատակութեամբ ըլնն ու հնազանդին ան կարգադրութիւններուն , զոր գերագոյն գահը ազգին և եկեղեցւոյն համար վճռելու ըլլայ , ինչպէս որ նոյն ինքն սրբազան

քահանայապետը (Պապը) յայտնէր է եւ զեր սբ Լ. Թուին ու նոյն սուրբ քահանայապետին անկողնակից թարգման եղող Ս . Ժողովին գերատնիշան կարգինալ նախագահին յուլիս 21 ին իւր ամբաստանելի գրած ու հոս անագրութեամբ հրատարակուած պատուական նամակին* մէջ : Եւ կ'աւելցնէ .

« Նոյն վատահոգիանը զոր այնչափ եկեղեցիներու բերաւոր հաւատացեալներ բոլոր երկրագունդի վրայ ունին , նոյն վատահոգեամբ մենք ալ կ'երթանք անոր անաշու զատաստանը խնդրելու , ան իրողութեանց վրայ , զոր ազգիս հոգեւոր ազգկութեանը գիտմամբ անոր առջեւ ներկայացնելու պիտի հաւմարձակինք այսչափ լուրջէն եղբ , զոր օգտակար ու հարկաւոր սեպեցինք մեր կողմէն պահելու մինչեւ այս օրս աս վերջ գիտեալներուն վրայ ազգիս մէջ արգէն եղած դաշտակցութիւնը չի շատցնելու մի մի այն գիտմամբ , ինչու որ ամեն բանէ աւելի աս էր մի սրտին ցաւ եղողը , մանաւանդ որ սուրբ Լ. Թուին զգացուած ալ ասանկ ըլլալուն , ազգի համարուած է ինք , որ նոյն իսկ կանոն ու օրէնքը աս բանն մեր ու մին էր իրողոյի հովուական պաշտօնէն կը լիարհանջէր , այսինքն դատը գերագոյն գահին առջեւ եղած բանի մը վրայ ալ դատաստան չի տեսնել : »

Եւ խօսքերէն ետեւ գեր . Հասունեանը կ'իմացնէ , որ իր բացակա յուլիսեան ժամանակը իրեն առժամաւ նակեայ տեղապահ կարգէր է Տրապիզոնի եպիսկոպոս Լաքեւեան Յովսէփ գերապայծառը , որ այսու դիտմամբ մայրաքաղաք կանչած է , և անոր հընազանդեալ համար քանի մը յորդորանքներ ընելէ ետեւ նամակը կը վերջացնէ ինքզինքը իւր ժողովուրդեան ազօրեց օգնականութեամբ յանձնելով :

ՏՆՏԵՍԵԼՆ

ՎԵՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նախընթաց թերթերուն վեճակագրութեան մէջ՝ 1851 ին Օմիւռնիւ մտած ապրանքներուն ընդհանուր արժողութեան գումարն էր 129,366,440 ղուռուշ : Եւ անգամ , ինչպէս որ նախընթաց թերթը խոստացանք , նոյն տարուան մէջ Օմիւռնիւյէն դուրս ելած ապրանքներուն ցուցակը կը դրնենք , որուն ընդհանուր արժէքն է 165,039,650 ղուռուշ : Եւ երկու գումարներէն կ'իմացուի , որ դուրս ելած մտածէն , և անաւոր համար է , որ Օմիւռնիւյէն շատ փոխանակաւոր կը քաշուի Լուրպայի վրայ և Կոստանդնուպոլսի կուգայ վճարուելու : Եւ ասորի հոնձքը առաւոր ըլլալով , կը յուսացուի , որ 1852 ին ալ Օմիւռնիւյ առեւտուրը յաջող վեճակի մէջ է , և անշուշտ դուրս ելած ապրանքները ներս մտածներէն շատ աւելի պիտի ըլլան :

Եւ անաւոր 1851 ին Օմիւռնիւյ նաւահանգստէն դուրս ելած ապրանքները :

Տրոն (Կոստ)	20,736 պարկ	ըւշ 36,288,000
Եւրոպ (Կոստ)	1,247 կենդին	375,850
Տրոն	18,031	270,560
Տոսի (Լիւի)	69,884 կենդին	1,536,660
Բաթի	12,045	9,895,130
Եւրոպ	196	225,850
Մեդիս	733 կենդին	824,620
Եւրոպ	5,840	84,610
Եւրոպ	1,842	186,000
Սեպիս	5,699 կենդ . տակ . պարկ . գրիւ	295,000
Եւրոպ	611	178,750
Տալիս	100,200 կտոր	150,500
Սեպիս (Կոստ)	3,381 տոն . և հակ	10,085,000
Եւրոպ	32	1,680,000
Սեպիս (Կոստ)	45,076 կենդին	2,479,180
Եւրոպ	221,223	30,971,220
Սեպիս (Կոստ)	73	157,680
Տեգի	2,670	5,604,500
Եւրոպ	1,611	241,050
Եւրոպ	73,686	1,842,250

« Եւ անաւոր , եթէ չենք սխալու , յուլիս 27 ին հռովմեական հայոց եկեղեցիներուն մէջ կարգացուածն է , որ հասարակութեան մեծ մասին շինծու երեւալով , յուլիս 28 ին բողոքոյ յայտարարութիւն մը ըրին (տես Մարտի Թիւ 27) :

Եւրոպ	1,409	մտակ	1,088,800
Գրիս (Կոստ)	332	պարկ	402,400
Տեգի	135	կենդին	91,430
Կոստ	14,332	հակ	10,814,060
Եւրոպ	388	տակաւ	89,200
Տեգի (Կոստ)	3	"	27,600
Եւրոպ	113,941	գրիւ	1,481,240
Եւրոպ և Կոստ	5,846	կենդին	2,488,430
Եւրոպ	2,284	մտակ	15,356,000
Գրիս	13,680	գրիւ	122,940
Սեպիս	8,550	կենդին	208,750
Եւրոպ	1,520	մտակ . տակ . կեն .	546,800
Եւրոպ և Կոստ	6,661	հակ	3,417,000
Եւրոպ	288	"	1,209,600
Տեգի	11,558	կենդին	478,800
Սեպիս	60	մտակ	33,000
Սեպիս (Կոստ)	704	"	177,000
Սեպիս և Կոստ	659	հակ	2,037,900
Սեպիս	115	մտակ	299,000
Տեգի	1637	մտակ և տակ	2,662,500
Սեպիս	366	"	66,500
Սեպիս (Կոստ)	96	տակաւ	25,920
Եւրոպ	17,423	գրիւ	191,670
Եւրոպ	48	մտակ	18,400
Եւրոպ (Կոստ)	1,500	հակ	4,160,000
Գրիս (Կոստ)	627	"	1,300,500
Եւրոպ	534	մտակ և հակ	564,700
Օմիս (Կոստ)	1,940	կենդին	48,500
Եւրոպ	262,012	"	17,041,150
Սեպիս	212	"	18,450
Գրիս	1,629	տակաւ	450,100
		Համագումար	165,039,650

ԼՐԱԳԻՐ

ՏՆՏԵՍ

ՎԵՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՒԱԾ

ԺԴ .

Հայր .

Տեսայ հայր մը իր տղոցը մէջ նստած :

Իր բաղմաթիւ ընտանեացը վրայք կ'ընդունէր , կը հսկէր անոր վրայ ու կ'աշխատէր պահպանութեան համար : Կ'ըսէր . « Թող իմ զաւկներս երջանիկ ըլլան , ես ալ երջանիկ կ'ըլլամ » :

Եւ նոյն կը թել կուտար որ ատենին լուսաւորեալ ու իմաստուն ըլլան :

Եւ հետագային երբ քով աշակերտ տուէր էր , որ մեծցած ատենին իրենց աշխատութեամբ ապրին և ուրիշ կարօտ չըլլան :

Հոր մը բոլոր մտմտութիւնները իր տղաներն , թէ ներկային համար և թէ ապագային :

Եւ ան բան անոնց հետ կը բաժնէ , թէ որ պատահ մը հաց ունենայ ան ալ անոնց կուտայ :

Ո՛հ , պիտի սիրեմ ու պիտի յարգեմ իմ հայր :

Պիտի սիրեմ զանկայ՝ երբոր դեռ երիտասարդ ու առողջ է , ու կը հսկէ իմ վրայ :

Պիտի յարգեմ զանկայ՝ երբոր ծերանայ , մազերը ձերմկին , ու ես ալ երիտասարդ ու առողջ ըլլամ :

Հայրն ու իր զաւկները՝ ծառն ու իր ձիւղերը կը նմանին :

Ծառն է որ իր ձիւղերուն հիւթ , մնունը ու կեանք կուտայ :

Ո՛վ որ ծառին կը զարնէ , ձիւղերուն կը վնասէ . և ո՛վ որ ձիւղերուն կը զարնէ , ծառին կը վնասէ :

Կ'ուզեն հասկնալ թէ ինչ կ'ընէ հայր մը իր զաւկներուն :

Ինչքան մարդ մը կար , չորս զաւակ ունէր , բայց թշուառութիւնը իր դուռը հասեր էր ու հաց չունէր իր զաւկներուն տալու :

Հաց չունէր անոնց տալու , բայց իր արիւնք տուաւ անոնց :

Ինչքան թէ մօտ տեղը բժշկուութեան դպրոց մը կար , հոն ո՛վ որ երթար իրմէն արիւն առնել տար , ու սանողները անոր ստակ կուտային :

Եւ ան հոն գնաց , երկնցուց իր երկու թեւերը ու երկու անգամ իր արիւնը վազեցուց :

Ինչքան իր տղոցը բերաւ այն հացը՝ որ իր արեամբը գնէր էր . ու իր թշուառութեանը մէջ երջանիկ կը սեպէր ինքզինքը , ինչու որ անոնց անօթութիւնը անցուցեր էր :

Ո՛վ որ իր հայրը չի պատուէր , վատ է :

Ո՛վ որ իր հայրը կը թողու , ինքն ալ թշուառութեան մէջ պիտի խնայ : Եւ նանկ մարդը յետին չբաւորութեամբ ու ամօթով պիտի մեռնի :

ԺԵ .

Սայր .

Ինք ամիս մայր մը իր զաւակը արգանդին մէջ (բահմ) կը կրէ :

Ինք ամիս միշտ կը հոգնի ու ցաւ կը կրէ :

Օ՛աւակը կը ծնի , ու ծնած ատենն ալ իր մօրը աչքէն շատ արտասուք թափել կուտայ :

Եւ ինչ մանկիկը , տկար , մերկ ու անզօր է , կը պոստայ կուլայ , ո՛վ պիտի խնամէ զանկիկը :

Սայրն է որ անկիկը կ'առնէ իր գերկը , իր կուրծքին վրայ կը սխմէ ու իր կաթովը կը սնուցանէ :

Թէ որ քնանայ , իր մօրը քովն է . թէ որ հիւանդանայ , մայրն է որ աւար վրայ կը հսկէ :

Սօր մը սիրտը՝ իր զաւկներուն համար գորովանաց գանձ մըն է :

Որդեակք , չի տեսնէ մայր մը՝ որ գիշերները երկար ատեն քնհատ մնայ ու երբոր տունին մէջ ամենը կը քնանայ , ինք մինակ կանգնելը մը լուսով իր ճախարակը (չըբըբ) դարձունէ ու աղէկատը (Եօթեթ) մանէ

Ահա անկիկայ իր զաւկներուն համար է որ կ'աշխատի , ու իր մոռնայ իր հանգիստը :

Իսկ մայր մը տանը նախասահ մանութիւնն է :

Որդեակք , սիրեցէք , յարգեցէք ձեր մայրը , անոր սիրտը մի խռովէք վե՛տ տեղով . ու երբոր տարիքը առնէ , անոր օգնեցէք իր ծերութեան ատենը :

Եւ ինչպէս բարի տղայ մըն էր , իր հայրը կորուստէր էր ու իր մօրը հետ մինակ մնացեր էր

« Ի՛հ , ըսաւ , ահա ես պիտի ըլլամ իմ մօր նեցուկը » :

Ուստի սկսաւ քաջութեամբ աշխատել ու երբոր իր աշխատութեան վարձքը կ'առնէր , ուրախութեամբ կը վազէր մօրը կը բերէր :

Ու շատ անգամ երբոր ուրիշները զուարճութիւններու ու տօներու կ'երթային , անկիկայ իր մօրը քովը կը կենար , անոր պատմութիւնները կ'ընէր ու կ'ըստցունէր զանկիկայ :

Կը տեսնային խեղճ կինը՝ որ գեղին մէջ կը պտտէր իր տղուն թեւին կրտսերն :

Ու ամեն մարդ կ'ըսէր թէ « Ինչքան բարի տղայ մըն է 7 7 ամեն մարդ կը սիրէր զանկիկայ ու կը յարգէր » :

ՎԵՐԳԱԿ

Նախընթաց թերթերուն մէջ քանի մը տպագրութեան սխալներ աննշմարելի մնացեր են , որոնց գլխաւորները կը փութանք ուղղելու :

Եւ անոր երեսին չորրորդ էջին 21 տողին մէջ Լուսաւոր խաչ պիտի ըլլայ Վարձք փոխան :

Իսկ անոր երեսին չորրորդ էջին 27 տողին մէջ Լուսաւոր քաղաք փոխան պիտի ըլլայ :

Չորրորդ երեսին երկրորդ էջին 28 տողին մէջ 35 թիւը 350 պիտի ըլլայ :

Իսկ անոր երեսին չորրորդ էջին սկզբը և ամեն երեսին բառերը ալ և ամեն երեսին պիտի ըլլայ :

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՈՒՆ

Ինչի Բաբիկ անուն գերմանացի Բաբիկը , որ վերաբոյժութիւն և մաթեմատիկական ալ ինչի Բաբիկ անուն ինչպէս : Ուստի երկուսով ինչ , չորսով ինչ , կենդանի և շաքար օրերը ինչպէս գիտնալ հոն :

ԽՄԲԱՅԻՐ - ՏՆՈՐԵՆ

Կ . Ս . ԻԹԻԹԻՅԱՆ